

Всеукраїнська наукова конференція

«Історія та археологія України: сучасні тренди досліджень»

29 квітня 2025 року
М.Одеса

Міністерство освіти та науки України

**Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського**

**Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка**

**Відділ історії козацтва на півдні України
Науково-дослідного інституту козацтва при Інституті
історії України НАН
України**

Одеський національний морський університет

Одеський національний художній музей

ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ТРЕНДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Збірка наукових праць

Електронне наукове видання

Одеса – 2025

Рекомендовано до друку кафедрою історії України
Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
Протокол № 11 від 18 червня 2025 р.

Рекомендовано до друку вченою радою
Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
Протокол № 17 від 26 червня 2025 р.

Редакційна колегія:

К.і. н., доцент Сєкерська О. П. (Одеса) – *відповідальний редактор*
Лаборант кафедри історії України Яковлєва Д. Є. (Одеса) –
відповідальний секретар

Д. і. н., професор Бабенко Л. Л. (Полтава)

Д. і. н. Бруяко І. В. (Одеса)

Історія та археологія України: сучасні тренди досліджень: збірка наукових праць / за ред. О. П. Сєкерської. Одеса, 2025. 250 с.

Збірка наукових праць присвячена важливим проблемам сучасної історичної науки, які стосуються сучасних трендів досліджень історії та археології України. До неї увійшли публікації молодих вчених, аспірантів та здобувачів освіти, оприлюднені на I Всеукраїнській науково-практичній конференції «**Історія та археологія України: сучасні тренди досліджень**», яка відбулася **29 квітня 2025 року** у ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Видання розраховане на вчених-істориків, викладачів, студентів і усіх, хто цікавиться історією та культурою України.

Рецензенти: д. і. н., професор Гончарук Т. Г.
д. і. н., професор Діанова Н. М.

Видано за редакцією авторів-здобувачів та наукових керівників

ІСТОРІЯ «ТИПОГРАФІЯ ЮХИМА ІВАНОВИЧА ФЕСЕНКА» <i>Засоба Катерина, Водько Владислав</i>	68
СТРУКТУРА ДОМОГОСПОДАРСТВ с. МАЧУХИ ЗА ГЕНЕРАЛЬНИМ ОПИСОМ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ 1766 р. <i>Кисляк Ростислав, Коваленко Оксана</i>	75
ГОРДІЇВСЬКИЙ МОГИЛЬНИК: АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ <i>Климович Владислав, Павленко Софія, Бруяко Ігор</i>	85
ІСТОРІЯ ПОЛТАВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В КОНТЕКСТІ ІСТОРІЇ ПОЛТАВЩИНИ <i>Ковальчук Анна, Бабенко Людмила</i>	95
НЕОЯЗИЧНИЦТВО В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ ХХ– ПОЧАТОК ХХІ ст.) <i>Корнійчук Руслана, Діанова Наталія</i>	103
РОЛЬ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ДРУКАРЕНЬ У РОЗВИТКУ ОСВІТИ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ У ХVІ-ХVІІ СТ. <i>Коришунів Іван, Сєкерська Олена</i>	111
ЮРІЙ ЛИПА, МИХАЙЛО ВАСИЛЬЧЕНКО, ДМИТРО БУЗЬКО: ДОЛІ УЧАСНИКІВ ОДЕСЬКОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ГУРТКА <i>Кучеренко Світлана</i>	120
ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ У США <i>Ліверук Валерія, Плаксивий Павло, Савченко Віктор</i>	128
АРХЕОЛОГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТА ІСТОРІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕЧЕРИ ІЛЛІНКА <i>Лукинюк Максим, Сєкерська Олена</i>	135
ФРАНЦУЗЬКА ГРОМАДА В ОДЕСІ У ДОРЕФОРМЕННИЙ ПЕРІОД <i>Малога Олексій, Діанова Наталія</i>	143
ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ В ОДЕСІ: ПОШУК НОВИХ РЕАЛІЙ 1925-1929 РР. <i>Матієнко Олена, Савченко Віктор</i>	152

Ліверук Валерія, здобувачка першого
рівня вищої освіти спеціальності 014
Середня освіта (Історія)

Плаксивий Павло, здобувач першого
рівня вищої освіти спеціальності 014
Середня освіта (Історія)

Савченко Віктор, д.і.н., професор
кафедри історії України ДЗ
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д.
Ушинського»

м. Одеса

УДК 94(73)''18/21''325.254

ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ У США

Анотація. У статті розглядається проблема формування та розвитку української діаспори у США з XIX століття до сьогодення. Проаналізовано основні етапи української еміграції, починаючи з трудової міграції другої половини XIX століття, через політичну еміграцію 1920–1950-х років до новітніх хвиль, пов'язаних із війною на Донбасі та повномасштабним вторгненням Росії в Україну у 2022 році. Окрема увага приділена участі української громади США у волонтерській, гуманітарній та інформаційній підтримці України. Автор наголошує на значній ролі діаспори у формуванні національної ідентичності, збереженні культури та політичній активності в контексті сучасних глобальних викликів.

Ключові слова: українська діаспора, США, еміграція, трудова міграція, політична еміграція, Донбас, повномасштабне вторгнення, гуманітарна допомога, національна ідентичність.

На початку XIX століття, Україна перебувала у важкому стані, розділена між двома великими імперіями. На частині земель України, що входили до складу Російської імперії ситуація

була надважка, російське самодержав'я та його кріпосницька система перетворювали, ще до недавня вільний козацький народ на безмовних рабів, у той час, як більша частина просвітленої Європи скасовувала рабство та решту феодальних пережитків середньовіччя, Росія із невимовною жагою, стискала лещата навколо вже йтак змученого українського селянства тай всього народу в цілому [1, с. 17–21], [4, с. 9–13]. Ситуація на Австрійській частині Українських земель була дещо іншою, прогресивні реформи Йосипа II та Марії Терезії. Після указу 1781 року, який скасовував кріпосне право, селяни отримали особисту свободу, вони більше не були власністю поміщика, тепер люди могли обирати собі професію, одружуватися та змінювати місце проживання. Проте остаточно свобода пересування в Австрійській імперії була закріплена в часи революційних подій "весни народів" 1848 року [1, с. 22–25], [3, т. 1, с. 55–57]. Проте українське населення підавстрійської частини сучасної України не сильно прагнуло їхати до далекої та невідомої чужини. Проте все ж таки, слідуючи популярним течіям другої половини XIX століття, перші українські переселенці почали переїждати до нових країв, люди мали необхідність їхати саме, як трудові мігранти, дивна тенденція, заробітчанста яка тягнеться ще із того часу. [2, с. 36–39], [5, с. 11–13]. У цьому переселенні саме США вабили людей найбільше. Одним із перших задокументованих українців в США вважають Івана Устяновича (у подальшому Джона Устяновича), який перебрався у Стати із Галичини у 1865 році. Іще одним відомим емігрантом вважається Іван Зелений, який перебрався із Галичини у Пенсільванію. Олександр Баран, був одним із тих хто намагався підтримувати у емігрантів-українців національний дух [5, с. 22–28]. Одним із перших емігрантів із підросійської частини сучасної України, важають Агапія Гончарова, який народився у Київській губернії, був православним священником та зазнав гонінь через свою позицію. після втечі із Російської імперії, Агапій оселився у Сан-Франциско, де заснував чи не першу православну службу та навіть видавав газету "The Alaska Herald" [3, т. 2, с. 66]. Іще одні видним діячем емігранського руху був Іван Волянський, який емігрував із Галичини, та заснував у Штатах першу українську

греко-католицьку громаду в США. [2, с. 43], [3, т. 2, с. 68]. У США українці працювали на найважчих роботах, у шахтах, на промисловому будівництві і т.д. Вся біль та жаль, яку відчували переселенці, що покидали рідну землю, зумів описати у своєму творі "Камінний Хрест" та "Кленове Листя" Василь Стефаник.

Надалі масштабною хвилею еміграції став період між 1920-30-ми роками, коли через політичні переслідування та економічні труднощі велика кількість українців переселялися до нового світу. Більшу частину переселенців складали мешканці українських земель, що входили до складу Польщі, Чехословаччини та Румунії. Особливістю цієї хвилі переселенців було те, що вони намагалися проводити певну національно-культурну політику, яка мала на меті відновлення незалежності та встановлення суверенності Української держави. Основними осередками переселення українців була Пенсільванія, Сан-Франциско, Ілінойс, Чикаго та Нью-Йорк [6, с. 19–23].

Третьою великою хвилею еміграції вважається період, щодатуються першими післявоєнними роками, а саме 1945-1950-ті роки. До числа людей які вимушено переїздили до країн західної півкулі входила велика кількість колишніх борців за незалежність України. Люди які не могли знайти притулок у країнах Європи яка була просякнута радянською агентурою, намагалися переїхати до США та Канади. Також певну частину емігрантів складали бійці військових формувань, що були лояльні до країн Осі (Німеччини) у період другої світової війни. Особливістю цієї хвилі еміграції є те, що більша частина людей шукали притулку саме від політичних гонінь [6, с. 24–27].

Із отриманням незалежності України еміграція українців до США не припинилася, проте видозмінилася та стала виключно економічною, або ж зрідка сімейною (шлюбною). Із початком війни на Донбасі у 2014 році та подальшого повномасштабного вторгнення Російської Федерації у 2022 році значна частина українських біженців рятувалася від війни саме у Сполучених Штатах Америки. Значну роль у порятунку українців, що постраждали від війни взяли на себе українські громади США [7, с. 144].

Участь української діаспори у США у волонтерській та гуманітарній допомозі Україні у період гібридної війни на Донбасі (2014-2022 рр.) та у часи повномаштабного вторгнення Росії в Україну (2022 р.- по нинішній час). Слід зауважити, що представники української діаспори у США із самого початку української незалежності виступали за розірвання відносин України з Росією, Ідея "братніх народів" яку до 2014 і навіть на далі сповідувала значна частина українського населення була для українців, що проживали у США образливою та навіть такою, яка відкидалася за будь-яких обставин. [7, с. 124–125]. Із початком гібридної війни на Донбасі українська громада не однаразово збирала кошти, найактивніше діяли українські парафії, громадські організації (як-от Razom for Ukraine, Nova Ukraine, United Help Ukraine) та приватні ініціативи збирають мільйони доларів на ліки, одяг, їжу, дрони, генератори, амуніцію та ін.. [8]. Після початку повномаштабного вторгнення Росії в Україну активність української громади у США різко та стрімко зросла. Допомога Зброєним силам Укрвіни та біженцям стала пріорітетними напрямками їхньої діяльності. Також українська громада у штатах проводить активну інформаційну діяльність яка направлена на висвітлення всієї жахів російської агресії проти України. Масштабні мітинги та відкриті листи до конгресменів, активна діяльність у смі та соціальних мережах дозволяє залучати значну кількість американців до вирішення наявної проблеми несправедливої та протизаконної агресії Росії проти України. [9]. Після повномаштабного вторгнення Росії в Україну певна кількість представників української діаспори у США приєдналися до лав ЗСУ та поклали життя у боях з російськими окупантами.

На сьогоднішній день незважаючи на всі соціальні та економічні вигоди життя у Сполучених Штатах Америки етнічні українці стикаються з великою кількістю проблем. Першою та основною проблемою діаспори, є культурна та етнічна асиміляція, яка поступово перетворює людей з українським корінням на завзятих американців, у яких від українського залишається тільки доволі дивне для англомовного суспільства прізвище. Надалі значною проблемою є неоднорідність переселенців оскільки

процес переселення являв собою хвилеподібну функцію, вершини якої препадали на доволі різні часові проміжки. Наступною значною проблемою є влаштування тих українців, котрі прибули до США у останні роки, хоча уряд штатів намагається інкорпорувати українців буженців у загъне, строкате, американське суспільство. Ці спроби не докінця увінчуються успіхом. Місцева "стара" українська діаспора також намагається активно допомагати новорпибулим емігрантам, проте їх розділяє значна ментальна та поняттева прірва, яку не може навіть покрити міст спільного етнічного походження. Станом на 2017 рік число українців у США оцінювалося більш ніж 1 млн. осіб [10] очевидно, що зараз це число є у рази вищим, залишається велике сподівання, що українці зможуть зберегти у собі сім'я українського духу на чужині та у подальшому за бажанням повернутися до мирної, процвітаючої та незалежної України.

Список використаних джерел

1. Гелевера Л. Є. Українська еміграція: історія і сучасність. — Київ: Наукова думка, 1997. — 304 с.
2. Павлишин М. Українці в Америці: соціокультурні аспекти діаспори. — Львів: Літопис, 2004. — 216 с.
3. Кубійович В. Енциклопедія української діаспори. — Нью-Йорк: Наукове товариство ім. Шевченка, 1991–1995. — Т. 1–2.
4. Патриляк І. К. Українська міграція до США в контексті політичних змін ХХ століття. — Київ : ПІЕНД, 2010. — 188 с.
5. Баран О. Життя і діяльність українських піонерів в Америці. — Торонто : Літопис УГВР, 1975. — 148 с.
6. Національний інститут стратегічних досліджень України. Українська діаспора у США: виклики і можливості співпраці з Україною. — Київ : НІСД, 2020. — 52 с.
7. Федик О. Еміграція українців до США в новітній період (1991–2022): тенденції та виклики. — Львів : Видавництво ЛНУ ім. І. Франка, 2023. — 172 с.

Електронні ресурси

8. Ukrainian American Archives & Museum of Detroit [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uaamdetroit.org>

9. Diasporiana.org.ua : Цифрова бібліотека української діаспори [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua>
10. Migration Policy Institute. Ukrainian Migration to the United States [Електронний ресурс] // [Migrationpolicy.org](https://www.migrationpolicy.org). 2023. Режим доступу: <https://www.migrationpolicy.org>

***Liveruk Valeriiia**, a first-level of higher education student, majoring in 014 Secondary Education (History)*

***Plaksyivyi Pavlo**, a first-level of higher education student, majoring in 014 Secondary Education (History)*

***Savchenko Viktor**, Doctor of Historical Sciences, Professor of the Department of History of Ukraine
South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky*

Odesa

THE PROBLEM OF THE UKRAINIAN DIASPORA IN THE USA

Abstract. *The article examines the problem of the formation and development of the Ukrainian diaspora in the United States from the 19th century to the present. The main stages of Ukrainian emigration are analyzed, starting with labor migration in the second half of the 19th century, through political emigration in the 1920s–1950s to the latest waves associated with the war in Donbas and Russia's full-scale invasion of Ukraine in 2022. Special attention is paid to the participation of the Ukrainian community in the United States in volunteer, humanitarian and informational support for Ukraine. The author emphasizes the significant role of the diaspora in the formation*

of national identity, preservation of culture and political activism in the context of modern global challenges.

Key words: *Ukrainian diaspora, USA, emigration, labor migration, political emigration, Donbas, full-scale invasion, humanitarian aid, national identity.*

Електронне наукове видання

Історія та археологія України: сучасні тренди досліджень: збірка наукових праць / за ред. О. П. Сєкерської. Одеса, 2025. 250 с.

Збірка наукових праць присвячена важливим проблемам сучасної історичної науки, які стосуються сучасних трендів досліджень історії та археології України. До неї увійшли публікації молодих вчених, аспірантів та здобувачів освіти, оприлюднені на I Всеукраїнській науково-практичній конференції **«Історія та археологія України: сучасні тренди досліджень»**, яка відбулася **29 квітня 2025 року** у ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Видання розраховане на вчених-істориків, викладачів, студентів і усіх, хто цікавиться історією та культурою України.

Матеріали подано в авторській редакції

Макетування: Яковлєва Д. Є.

Дизайн обкладинки: Засоба К. І.